

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 521/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Ing. Jurajom Trokanom, Vajanského 10, Trnava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em 1/2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 41 ods. 3 a 4, čl. 46 ods. 1 a podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Em 1/2021 (ďalej len „napadnuté konanie“).
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení navrhovateľa (oprávneného) je účastníkom konania o nariadenie výkonu rozhodnutia – rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 21 CoP 171/2019 z 25. júna 2020, ktorým súd upravil styk sťažovateľa s jeho maloletým synom [REDACTED] a zveril ho do osobnej starostlivosti matky. Sťažovateľ podal 4. augusta 2020 svoj návrh o nariadenie výkonu rozhodnutia na Okresnom súde Stará Ľubovňa, keďže matka maloletého dieťaťa bráni riadnemu styku a sťažovateľovi ho znemožňuje. Sťažovateľ uvádza, že matka sa bez jeho predchádzajúceho súhlasu odsťahovala z miesta pôvodného bydliska v Plavnici do Trnavy, kam sťažovateľ pravidelne za svojim synom cestuje každé dva týždne, avšak v styku s maloletým dieťaťom mu je zo strany matky naďalej bránené. Podľa sťažovateľa vo veci konajúce súdy (Okresný súd Stará Ľubovňa a Okresný súd Trnava) niekoľko mesiacov riešili len otázku miestnej príslušnosti a vôbec sa nezaoberali vecnou

stránkou podaného návrhu. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 4 Ndc 3/2021-176 z 21. apríla 2021 vec sťažovateľa prikázal okresnému súdu, ktorý podľa sťažovateľa v jeho veci neurobil žiadne efektívne opatrenia. Postup okresného súdu považuje sťažovateľ za zdĺhavý, keď prvé pojednávanie vo veci uskutočnil 4. októbra 2021, teda až 14 mesiacov od podania návrhu. Následne okresný súd 15. decembra 2021 realizoval výsluch maloletého, o čom však sťažovateľ ani jeho právny zástupca neboli upovedomení. Sťažovateľ sa stále nachádza v situácii, keď mu je konaním matky (povinne) znemožňované stretávanie sa s vlastným synom, čím je popierané jeho právo na súdnu ochranu, ako aj právo na výkon rodičovských práv a povinností a právo dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť.

3. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 41 ods. 3 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy. Súčasne sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur a náhrady trov konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ, uvádzajúc stručne chronologicky priebeh napadnutého konania, konštatuje, že okresný súd ani po viac ako jeden a pol roku nepristúpil k výkonu rozhodnutia, a to aj napriek tomu, že porušovanie súdneho rozhodnutia matkou je nepochybne preukázané. Odmietavý postoj maloletého syna voči sťažovateľovi je spôsobený len jeho odlúčením od otca a negatívnym pôsobením matky (násilné odlúčenie od otca odsťahovaním a zmenou školy bez súhlasu otca, pozn.). Je nesporné, že k styku maloletého syna so sťažovateľom naozaj nedochádza a že sťažovateľ sa v zmysle vykonateľného súdneho rozhodnutia každý druhý víkend v čase začiatku styku s maloletým dostaví do miesta bydliska maloletého a jeho matky na účel realizácie styku. Sťažovateľ zdôrazňuje povinnosť súdu poskytovať súdnu ochranu maloletým deťom, ako aj ich rodičom v prípade, že dochádza k ujme na ich právach.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

6. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 3 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy

7. Ústavný súd má v ústave a v zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania. Inak povedané, ústavný súd môže prijať na ďalšie konanie len taký návrh na začatie konania, ktorý obsahuje všetky náležitosti ustanovené zákonom o ústavnom súde.

8. Z hľadiska predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je podstatná najmä požiadavka plynúca z § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, a to požiadavka relevantnej ústavnoprávnej argumentácie (konkrétne skutkové a právne dôvody) namietaného porušenia práv, ako aj z § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

9. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane uviedol, že je základnou povinnosťou sťažovateľa, aby odôvodnenie ústavnej sťažnosti obsahovalo čo najpresnejší opis skutkového stavu a najmä logickú právnu argumentáciu, na základe ktorej možno konštatovať existenciu príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom, resp. rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a porušením v ústavnej sťažnosti označených práv garantovaných ústavou, resp. kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorého vyslovenia sa sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti domáha (IV. ÚS 574/2018, m. m. IV. ÚS 359/08, IV. ÚS 198/2012).

10. Ústavný súd na tomto mieste považuje za potrebné upozorniť, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti sťažovateľa nepredkladá žiadne konkrétne identifikovateľné dôvody, pre ktoré by postupom okresného súdu v prvoinštančnom konaní malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu ním označených práv. V časti namietaného porušenia práv sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu jeho ústavná sťažnosť napriek kvalifikovanému právnenému zastúpeniu nespĺňa zákonom požadovanú náležitosť, a to odôvodnenie návrhu (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde) v podobe konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo podľa sťažovateľa k porušeniu ich práv dôjsť [§ 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde]. Preto v tejto časti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

11. V súvislosti so základným právom zaručeným čl. 41 ods. 3 ústavy, podľa ktorého majú deti narodené v manželstve i mimo neho rovnaké práva, ústavný súd uvádza, že subjektom ochrany tohto práva sú deti. Účel ochrany zakotvený v tomto článku ústavy spočíva vo vytvorení rovnakého právneho postavenia pre všetky deti bez rozdielu, bez ohľadu na to, či sa narodili zosobášeným rodičom alebo mimo manželstva. Uvedený článok ústavy však zaručuje práva deťom (vrátane dieťaťa sťažovateľa), nie však sťažovateľovi samotnému, ktorý v danom prípade nie je nositeľom tohto práva. Preto je podľa názoru ústavného súdu vylúčená možnosť, aby sťažovateľ mohol úspešne namietat porušenie uvedeného práva postupom okresného súdu v napadnutom konaní, v dôsledku čoho bolo potrebné považovať ústavnú sťažnosť v tejto časti za podanú zjavne neoprávnenou osobou [§ 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde].

III.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu dĺžky napadnutého konania s poukázaním na nečinnosť a sťažovateľom bližšie nešpecifikovanú neefektívnosť v postupe okresného súdu.

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. O zjavnú neopodstatnenosť ide, ak namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 288/2016, II. ÚS 59/2019).

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00).

16. Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizujú reálnu možnosť zbytočných prietahov, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03, I. ÚS 103/2016), resp. ak argumenty v sťažnosti nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (II. ÚS 238/2020).

17. Ústavný súd vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti považoval v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde za vhodné požiadať okresný súd o vyjadrenie k jej obsahu.

17.1 Okresný súd vo vyjadrení č. k. 1SprV/242/2022 zo 7. apríla 2022 uviedol, že na vec sa vzťahujúci súdny spis mu bol doručený 20. mája 2021 na základe rozhodnutia najvyššieho súdu (uznesenie o prikázaní veci podľa § 39 ods. 2 a 3 Civilného sporového poriadku č. k. 4 Ndc 3/2021-176 z 21. apríla 2021, pozn.). Uvádzajúc chronologický prehľad procesných úkonov uskutočnených v napadnutom konaní, okresný súd zdôraznil, že tieto boli a sú realizované v primeraných (krátkych) lehotách, okresný súd koná a vo veci postupuje v súlade s procesnými predpismi a aj z uvedeného dôvodu považuje sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú. Okresný súd sa priebežne oboznamoval aj s priebehom súvisiaceho konania vedeného tunajším súdom pod sp. zn. 30 P 41/2020, v ktorom sa rieši návrh na nariadenie výchovného opatrenia účastníkom konania a zmena úpravy styku s maloletým synom sťažovateľa. Na pojednávaní uskutočnenom 4. októbra 2021 súd vyzval rodičov maloletého dieťaťa na okamžité realizovanie styku po skončení pojednávania (vzhlľadom na vzdialenosť bydliska otca od miesta realizácie styku) a zasielanie pravidelných správ účastníkov o realizovaní, resp. nerealizovaní styku, ako aj o stručnom popísaní priebehu styku. Následne sa okresný súd oboznamoval s obsahom pravidelne zasielaných správ oboch rodičov (od 4. októbra do 29. januára 2022 prebehlo 10 stretnutí otca s maloletým synom, pozn.) a 15. decembra 2021 uskutočnil výsluch maloletého dieťaťa na účel zistenia názoru maloletého, čo sa týka záujmu o styk s otcom, resp. zistenia dôvodov nerealizovania styku. Okresný súd vo veci rozhodol uznesením č. k. 17 Em 1/2021-401 z 23. februára 2022 a návrh otca zamietol. Proti uzneseniu okresného súdu č. k. 17 Em 1/2021-401 podal 24. marca 2022 odvolanie otec, ktoré sa aktuálne zasiela na vyjadrenie matke.

17.2 Okresný súd zároveň uviedol, že sťažovateľ ešte počas nerozhodnutého napadnutého konania, ako aj v štádiu po rozhodnutí vo veci sp. zn. 17 Em 1/2021 podal na okresnom súde viaceré nové návrhy na začatie konania (sp. zn. 30 Em 1/2022, sp. zn. 13 Em 1/2022, sp. zn. 21 Em 1/2022, sp. zn. 17 Em 1/2022, sp. zn. 39 Em 1/2022, sp. zn. 35 Em 1/2022), a tieto konania boli v zmysle § 159 Civilného sporového poriadku zastavené. Sťažovateľ navyše zaslal a neustále zasiela viacero sťažností na „nečinnosť“ okresného súdu, resp. na postup súdu aj jeho predsedovi, na ktoré mu bolo vždy v zákonnej lehote riadne odpovedané, postup v konaní je predsedom súdu sledovaný, sú zasielané správy o postupe v konaní na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky a bolo dané vyjadrenie Verejnej ochrankyni práv.

18. Overením aktuálneho stavu veci ústavný súd konštatuje, že okresný súd po podaní odvolania otcom maloletého dieťaťa (sťažovateľom) proti uzneseniu okresného súdu č. k. 17 Em 1/2021-401 z 23. februára 2022 plynule realizoval procesné úkony súdu prvej inštancie (§ 374 – § 377 CSP) a súdny spis predložil 22. júna 2022 Krajskému súdu v Trnave, čím sa vec sťažovateľa presunula mimo dispozície okresného súdu.

19. Ústavný súd si veľmi dobre uvedomuje citlivý predmet napadnutého konania a chápe tiež istú mieru frustrácie sťažovateľa vyvolanú absenciou kontaktu s jeho maloletým synom, ktorý vyústil do podania jeho návrhu na výkon rozhodnutia. Výkon rozhodnutia vo veciach maloletých je druhom vykonávacieho konania označovaný aj ako *personálna exekúcia*. Výraznou odlišnosťou tohto druhu konania od iného bežného vykonávacieho konania (na peňažné alebo nepeňažné plnenie) je jeho predmet, ktorým je osoba maloletého dieťaťa. V rámci výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých súd má mať na zreteli najlepší záujem dieťaťa, pričom rešpektovanie najlepšieho záujmu dieťaťa je základná procesná zásada vyjadrená aj v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“).

19.1 Z obsahu súdneho spisu je zrejmé, že okresný súd postupoval v tzv. preventívnej fáze (§ 378 – § 383 CMP) vykonávacieho konania plynule, priebežne zisťoval skutkový stav a pomery v rodine i možnosti dobrovoľného splnenia povinnosti uloženej právoplatným súdnym rozhodnutím matkou maloletého dieťaťa (čo sa v konkrétnom prípade aj podarilo dosiahnuť), v snahe predísť radikálnemu riešeniu, akým je odňatie dieťaťa. Námietať sťažovateľa o nečinnosti okresného súdu v trvaní jedného a pol roka nie je na mieste, keďže okresnému súdu vec napadla až 20. mája 2021 (k tomu pozri bod 17.1 odôvodnenia tohto rozhodnutia), ktorý do tohto momentu nemal žiadnu možnosť priebeh napadnutého konania ovplyvniť.

19.2 Komplexným posúdením postupu okresného súdu v napadnutom konaní s prihliadnutím na jeho dĺžku trvania na súde prvej inštancie (8 mesiacov) a jeho aktuálne štádium (k tomu pozri bod 18 odôvodnenia tohto rozhodnutia) ústavný súd uzatvára, že v postupe okresného súdu nevzhliadol pochybenia, ktoré by mali za následok vznik neodôvodnených prietáhov namietaných sťažovateľom dosahujúcich ústavnoprávnu intenzitu.

20. Vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že neexistuje okolnosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o porušení sťažovateľom namietaných práv zo strany okresného súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

21. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jej ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

22. Nad záver ústavný súd uvádza, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej [§ 55 písm. a) zákona o ústavnom súde], a preto nebráni tomu, aby po splnení všetkých zákonom predpísaných náležitostí sťažovateľ v tejto veci v prípade zotrvania na stanovisku, že postupom všeobecného súdu v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prietahom, za splnenia zákonom stanovených podmienok predložil ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu